

3
4 **การขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านพลังงานอย่างเป็นธรรมด้วยพลังงานแสงอาทิตย์**
5 **(Facilitating a Just Energy Transition through Solar Power)**

6 สมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่สิบแปด ได้พิจารณารายงานการพัฒนานโยบายสาธารณะ เรื่อง การขับเคลื่อน
7 การเปลี่ยนผ่านพลังงานอย่างเป็นธรรมด้วยพลังงานแสงอาทิตย์^๑

8 **ตระหนักว่า** การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นวิกฤตการณ์สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของ
9 ประชาชน โดยภาคพลังงานซึ่งพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลเป็นหลักเป็นแหล่งกำเนิดก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ ประเทศ
10 ไทยจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปสู่พลังงานสะอาดมากขึ้น ขณะที่พลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานทางเลือก
11 ที่มีศักยภาพสูงและมีต้นทุนที่แข่งขันได้

12 **เห็นว่า** การเปลี่ยนผ่านพลังงานไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของเทคโนโลยีหรือความมั่นคงทางพลังงานเท่านั้น แต่ยังเป็น
13 เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างยั่งยืน ทั้งในมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การ
14 ส่งเสริมให้เกิดชุมชนที่สามารถติดตั้งและบำรุงรักษาระบบโซลาร์เซลล์ ยังช่วยสร้างอาชีพและกระจายรายได้ใน
15 ระดับท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการสร้างเศรษฐกิจที่เข้มแข็งไปพร้อมกับการมีสุขภาวะที่ดีในประเทศไทย
16 อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนผ่านดังกล่าวยังมีความท้าทายเชิงระบบตลอดวงจรชีวิตของเทคโนโลยี ทำให้การเข้าถึง
17 ประโยชน์จากพลังงานแสงอาทิตย์ โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มบุคคลหรือชุมชนที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ
18 หรือภูมิศาสตร์ ยังคงเผชิญอุปสรรคสำคัญ ทั้งในมิติการเงิน องค์ความรู้ และกฎระเบียบที่ไม่เอื้ออำนวย อีกทั้งการ
19 ส่งเสริมพลังงานแสงอาทิตย์ยังเป็นการสร้างความมั่นคงทางพลังงานของประเทศ และลดการพึ่งพาพลังงานจาก
20 ต่างประเทศอีกด้วย

21 **ชื่นชม** ความพยายามของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในประเทศไทย ทั้งความ
22 มุ่งมั่นของภาครัฐในการกำหนดนโยบายและเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง อาทิ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ
23 ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๓ เป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon
24 Neutrality) และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero) รวมถึงกรอบแผนพลังงานชาติที่มุ่งเพิ่ม
25 สัดส่วนพลังงานแสงอาทิตย์ นอกจากนี้ ยังชื่นชมความพยายามของหน่วยงานกำกับดูแลด้านมาตรฐานต่างๆ และ
26 พัฒนาศักยภาพบุคลากร ตลอดจนภาคเอกชนและประชาสังคมที่ขับเคลื่อนธุรกิจรูปแบบใหม่ๆ รวมทั้งความตื่นตัว
27 ของภาคประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ที่พร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการพลังงานระดับ
28 พื้นที่

29 **รับทราบว่า** แม้การเข้าถึงพลังงานแสงอาทิตย์จะขยายตัวในภาคธุรกิจ อุตสาหกรรม และครัวเรือนอย่างมี
30 ศักยภาพ แต่ในภาพรวมของประเทศ การเข้าถึงของประชาชนทั่วไปยังคงเผชิญกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง
31 โดยเฉพาะอุปสรรคด้านต้นทุนเริ่มต้นที่สูง และการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่จำกัด แม้จะมีกองทุนเพื่อการส่งเสริมการ

^๑ เอกสารสมัชชาสุขภาพ ๑๘ / หลัก ๓

อนุรักษ์พลังงาน แต่การจัดสรรยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของประชาชนและชุมชนได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่สภาวะเปราะบางทางสังคม เศรษฐกิจ ผู้พิการ ผู้เข้าที่อยู่อาศัย และชุมชนห่างไกล ทำให้การเข้าถึงพลังงานแสงอาทิตย์ยังไม่กระจายประโยชน์อย่างเท่าที่ควร ซึ่งสะท้อนช่องว่างของธรรมาภิบาลพลังงานทั้งด้านการสร้างการมีส่วนร่วมผ่านองค์ความรู้ที่เข้าถึงง่าย การพัฒนากลไกทางการเงินและโมเดลธุรกิจที่หลากหลาย และการพัฒนารอบกฎระเบียบให้เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรมด้านพลังงาน

เห็นว่า เพื่อให้การเปลี่ยนผ่านสู่พลังงานแสงอาทิตย์เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมโดยรวมและส่งเสริมความเป็นธรรมในการเข้าถึงพลังงาน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการที่มุ่งสร้างพลังและส่งเสริมโอกาสในการเข้าถึงให้แก่ผู้ใช้ไฟฟ้าทุกภาคส่วน การเปลี่ยนผ่านนี้คือหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างยั่งยืน โดยต้องดำเนินการควบคู่กับการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตลอดวงจรชีวิตของเทคโนโลยี ตั้งแต่การผลิต การติดตั้ง การใช้งาน และการจัดการซากผลิตภัณฑ์เมื่อหมดอายุใช้งาน

จึงเห็นชอบต่อกรอบทิศทางนโยบาย (Policy Statement) ดังนี้

ความมั่นคงทางพลังงานสำหรับครัวเรือนและการดำรงชีวิตเป็นปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคมที่สำคัญ ประเทศไทยควรส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านพลังงาน ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการในช่วงเปลี่ยนผ่านอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดผลกระทบต่อโครงสร้างค่าไฟฟ้าภาคครัวเรือน โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรม โดยมีกระบวนการที่มุ่งส่งเสริมและสร้างพลังของปัจเจกบุคคล ประชาชน กลุ่มบุคคล และชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มที่อยู่ในสภาวะเปราะบางทางสังคม เศรษฐกิจ ผู้พิการ ผู้เข้าที่อยู่อาศัย และชุมชนห่างไกลให้เข้าถึงและเป็นเจ้าของระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานสะอาดตลอดวงจรชีวิตของเทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิต ลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือน สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ และเสริมสร้างความมั่นคงทางด้านพลังงานอย่างยั่งยืน

โดยมีสาระสำคัญประกอบกรอบทิศทางนโยบาย ดังนี้

ส่วนที่ ๑: การสร้างพลังให้ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ประกอบการพลังงาน

๑.๑ ส่งเสริมการสร้างสังคมแห่งความรอบรู้ด้านพลังงานสะอาดผ่านกลไกระดับพื้นที่ โดยมีกระทรวงพลังงานเป็นเจ้าภาพผลักดันให้มีแพลตฟอร์มข้อมูลกลางที่น่าเชื่อถือและเข้าถึงง่ายสำหรับประชาชน ควบคู่กับการสร้างกลไกระดับจังหวัดที่เข้มแข็งในรูปแบบคณะทำงานหรือคณะกรรมการ ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และสำนักงานพลังงานจังหวัดเป็นฝ่ายเลขานุการ ประกอบด้วยผู้แทนจากภาควิชาการจากสถาบันการศึกษาในภูมิภาค ภาคประชาสังคม และสื่อมวลชน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนภารกิจให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ในขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เป็นหน่วยงานให้คำปรึกษาเบื้องต้นในพื้นที่ พร้อมทั้งสถาบันการศึกษาในภูมิภาคพัฒนาหลักสูตรและองค์ความรู้ที่จำเป็นสำหรับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย รวมถึงแนวทางการเลือกใช้เทคโนโลยีและสถานที่ติดตั้งที่เหมาะสมกับบริบทเชิงภูมิศาสตร์และสภาพอากาศของแต่ละพื้นที่เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด ตั้งแต่การอบรมทักษะการติดตั้งและบำรุงรักษาให้แก่ประชาชนและช่างชุมชน โดยส่งเสริมบทบาทของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมและทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพและ

ส่งเสริมการสร้างอาชีพในท้องถิ่น ไปจนถึงการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจเรื่องพลังงานสะอาดให้แก่เด็กและเยาวชน
ในสถานศึกษา

๑.๒ พัฒนากลไกนโยบาย กฎหมาย และการเงินแบบบูรณาการ เพื่อปลดล็อกศักยภาพพลังงานชุมชน
ผลักดันให้เกิดการพัฒนากฎหมายและระเบียบที่รับรองสถานะและเอื้อต่อการจัดตั้งกิจการพลังงานเพื่อสังคมใน
รูปแบบที่หลากหลาย เช่น สหกรณ์พลังงาน หรือวิสาหกิจเพื่อสังคม ควบคู่กับการส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนา
โซลาร์ชุมชนขั้นพื้นฐาน ร่วมกับการไฟฟ้าและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไปจนถึงรูปแบบขั้นสูงอย่างไมโครกริด
(Community Microgrid) ที่สามารถบริหารจัดการพลังงานได้ในระดับท้องถิ่น ในขณะที่เดียวกันต้องออกแบบกลไก
ทางการเงินที่เหมาะสมกับบริบท เช่น เงินทุนตั้งต้น สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำพิเศษ มาตรการจูงใจทางภาษี และพิจารณา
ใช้ประโยชน์กองทุนที่มีอยู่ตามวัตถุประสงค์และระเบียบของกองทุน เช่น กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
และกองทุนพัฒนาไฟฟ้า เป็นต้น พร้อมทั้งเสริมสร้างศักยภาพการเข้าถึงแหล่งทุน โดยสนับสนุนบทบาทของ
ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือชุมชนในการจัดทำข้อเสนอโครงการ เพื่อให้
สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพและกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรม

**๑.๓ เสริมสร้างบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ให้เป็นกลไกกลางในการประสานงานและ
อำนวยความสะดวกเพื่อขับเคลื่อนในพื้นที่** โดย อปท. จะเป็นแกนกลางสร้างเครือข่ายความร่วมมือเชิงรุก
กับหน่วยงานเชี่ยวชาญภายนอก เช่น สถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้ง
พัฒนาศักยภาพบุคลากรของตนเองและระดมนักวิชาการในพื้นที่เพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์ให้คำปรึกษาเบื้องต้น
แก่ประชาชนโดยใช้ข้อมูลจากแพลตฟอร์มกลาง ประชาสัมพันธ์งานจัดอบรมพัฒนาทักษะช่างชุมชนเพื่อสร้างอาชีพ
ในท้องถิ่น นอกจากนี้ ควรส่งเสริมความร่วมมือของ อปท. ร่วมกับหน่วยงานในพื้นที่เป็นผู้นำร่องติดตั้งโซลาร์เซลล์
ในพื้นที่สาธารณะ เช่น โรงเรียน หรือโรงพยาบาล เพื่อสร้างต้นแบบการเรียนรู้ และสร้างความเชื่อมั่น นอกจากนี้
อปท. มีบทบาทอำนวยความสะดวกในการจัดการซากแผงโซลาร์เซลล์ในระดับพื้นที่ โดยจะเป็นผู้ประสานงาน
รวบรวมซากแผงโซลาร์เซลล์เมื่อแผงถูกกำหนดสถานะเป็นขยะอันตราย และส่งต่อให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด
หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบอำนวยความสะดวกในการจัดการอย่างถูกวิธีต่อไป

ส่วนที่ ๒: การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและกลไกกำกับดูแลระดับประเทศ

๒.๑ สร้างความเชื่อมั่นและคุ้มครองผู้บริโภคด้วยระบบมาตรฐานตลอดวงจรชีวิต โดยการยกระดับ
มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมสำหรับอุปกรณ์โซลาร์เซลล์ทั้งผลิตภัณฑ์ใหม่และผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และ
สร้างมาตรฐานกลางสำหรับแผงโซลาร์เซลล์มือสองเพื่อความปลอดภัยและคุ้มครองค่าให้ครอบครัว พัฒนามาตรฐานการ
ติดตั้งที่ปลอดภัย โดยเฉพาะระบบที่เกี่ยวข้องกับแบตเตอรี่กักเก็บพลังงาน และจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ติดตั้งที่ได้
มาตรฐาน (Vender List) เพื่อสร้างความมั่นใจในคุณภาพและความปลอดภัยให้แก่ผู้บริโภค พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิด
การแข่งขันที่เป็นธรรมในตลาดเพื่อประโยชน์ด้านราคาและคุณภาพของผู้บริโภค และจัดให้มีกลไกการร้องเรียนและ
เยียวยาความเสียหายที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย นอกจากนี้ ทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการ
ขออนุญาตติดตั้งให้มีความชัดเจน และสอดคล้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีและการใช้ประโยชน์ของระบบผลิตไฟฟ้า
จากพลังงานแสงอาทิตย์ ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นและระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการขออนุญาตประกอบกิจการไฟฟ้า
และการตรวจสอบเพื่อเชื่อมโยงระบบผลิตไฟฟ้า และพัฒนาช่องทางการบริการที่เข้าถึงง่าย เพื่ออำนวยความสะดวก

1 สะดวกและลดอุปสรรคสำหรับประชาชน ตลอดจนการบูรณาการหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์
2 ที่ดินของชาวบ้านในพื้นที่ห่างไกลระบบส่งไฟฟ้า ในการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้สอดคล้อง
3 กับเจตนารมณ์ของมาตรา ๕๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐

4 **๒.๒ ส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีระบบโครงข่ายไฟฟ้าอัจฉริยะ** เพื่อให้สามารถ
5 บริหารจัดการและรองรับพลังงานหมุนเวียนที่มีความผันผวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการทำงานร่วมกับ
6 ระบบพลังงานแบบกระจายศูนย์ เช่น ระบบโซลาร์เซลล์ และระบบกักเก็บพลังงาน เป็นต้น ทั้งนี้การพัฒนา
7 โครงสร้างพื้นฐานนี้ควรส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมพลังงานระดับชุมชน ตั้งแต่การนำร่องโซลาร์ชุมชนในรูปแบบ
8 พื้นฐานไปจนถึงขั้นสูงในรูปแบบไมโครกริด เพื่อเพิ่มเสถียรภาพของระบบไฟฟ้าโดยรวมและให้เกิดประโยชน์สูงสุด

9 **๒.๓ ผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างอัตราค่าไฟฟ้าเพื่อสร้างความเป็นธรรมและรองรับระบบนิเวศพลังงาน**
10 **สมัยใหม่** โดยทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างค่าไฟฟ้าให้สะท้อนต้นทุนการให้บริการระบบโครงข่ายไฟฟ้าอย่างเป็น
11 ธรรมสำหรับผู้บริโภคไฟฟ้าทุกกลุ่ม เพื่อป้องกันภาระที่อาจเกิดขึ้นกับผู้บริโภคที่ไม่ได้ติดตั้งโซลาร์เซลล์ และสร้าง
12 แรงจูงใจให้เกิดการปรับปรุงโครงข่ายไฟฟ้าให้รับกับพลังงานแสงอาทิตย์และรับกับระบบนิเวศพลังงานสมัยใหม่
13 เพื่อให้เกิดการใช้โครงข่ายไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเหมาะสมและเป็นธรรม

14 **๒.๔ ผลักดันการบริหารจัดการตลอดวงจรชีวิตของโซลาร์เซลล์อย่างครบวงจรเพื่อสร้างเศรษฐกิจ**
15 **หมุนเวียน** โดยการออกกฎหมายและกฎระเบียบที่กำหนดสถานะของซากแผงให้เป็นขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องไปสู่
16 กระบวนการรีไซเคิล พร้อมนำหลักการความรับผิดชอบต่อที่เพิ่มขึ้นของผู้ผลิต (Extended Producer
17 Responsibility) มาบังคับใช้ และสนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมรวบรวมและรีไซเคิลซากแผงในประเทศ
18 เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างมูลค่าเพิ่มจากของเสีย

19 **มติสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ**

20 ๑. เห็นชอบกรอบทิศทางนโยบาย และสาระสำคัญประกอบกรอบทิศทางนโยบาย “การขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่าน
21 พลังงานอย่างเป็นธรรมด้วยพลังงานแสงอาทิตย์” ตามที่เสนอมา

22 ๒. ขอให้เลขาธิการคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รายงานความก้าวหน้าต่อสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐